

Kahramanmaraş Depreminin Halk Sağlığı Hizmetleri Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt Çalışkan

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Doğa afetleri, kasırgalar, heyelanlar, sel, deniz seviyesinin yükselmesi ve orman yangınları gibi klimatolojik, hidrolojik, jeofizik ve meteorolojik olaylar dâhil olmak üzere doğa olaylarından kaynaklanan önemli olumsuz olaylardır. Dünyada 2021 yılının en fazla üçüncü görülen ve ölümlere neden olan afet türü deprem afetleridir. Deprem, neredeyse dünyanın her kıtasını etkileyebilen önemli hava olaylarının sonuçlarından birisidir. Aynı zamanda geçmiş yıllarda da en fazla rapor edilen afet türleri arasında yer aldığından daha fazla ilgiyi hak etmektedirler. Dünyada 2021 yılında meydana gelen 28 depremde 2.742 kişi ölmüş, 1.1 milyon kişi etkilenmiş ve 11.3 milyar dolar kayıp meydana gelmiştir.

Depremler, yerkürenin litosferinde depolanmış enerjinin açığa çıkması ve genellikle jeolojik fayların kırılması nedeniyle kısa sürede meydana gelen yer yüzeyinin sarsılmasıdır. Bir depremin büyüklüğü, deprem tarafından salınan enerji ile orantılıdır. 3 Richter'den küçük depremler genellikle farkedilemez ve 6 Richter'den büyük depremler ciddi hasara neden olur. Türkiye'de ise 6 Şubat 2023 tarih ve saat 04.17'de merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde Mw=7.7 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. Deprem, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Malatya, Hatay, Osmaniye ve Kilis'te yoğun olarak hissedilmiş ve büyük can ile mal kaybına sebep olmuştur. Aynı gün saat 13:24'te Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesinde Mw=7.6 büyüklüğünde bir deprem daha meydana gelmiştir.

Depremler, etkilenen nüfus üzerinde akut yaralanmalar ve bulaşıcı hastalıklardan engelliliğe ve ruh sağlığı üzerindeki etkilere kadar yaygın etkilere neden olan büyük bir doğal afettir. Deprem, fiziksel altyapı ve tarihi yerlerin yıkımı da dahil olmak üzere insan uygarlığının sosyo-ekonomik ve ekolojik yönlerini de bozar. Aynı şekilde deprem sonrasında da akaryakıt krizleri ve elektrik kesintileri yaşanabilmektedir. Ancak, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bu tarz sorunlar insan kaynaklı felaketler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu doğal ve insan yapımı afetler, insanların soyut olarak acı çekmesine neden olabilir ve çoğu zaman ömür boyu sürecektir psikososyal hasar izleri bırakabilir. Böyle bir durumda halk sağlığı hizmetlerinin tedavi, kurtarma ve iyileştirme alanlarında karşılaştıkları sorunların ve çözüm önerilerinin tespiti hayati öneme sahiptir. Sahada yapılan çalışmaların ve önlemlerin tespiti sonraki bir afet durumunda öğrenilen derslerden yararlanılmasını ve çalışmaların iyileştirilmesini sağlayacaktır.

Bu saha çalışmasının iki amacı yer almaktadır: (1) Depremin halk sağlığı hizmetleri üzerindeki etkilerinin gözden geçirilmesi ve geleceğe yönelik öneriler oluşturulması; (2) afetlerde yetkili sağlık personelinin halk sağlığı yönetimini güçlendirmek amacıyla yapılabilecek iyileştirmelerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, belirlenen temalarda sahada yetkili sağlık personellerinin çalışmaları gözlemlenecek ve uygun olan yetkililer ile görüşmeler yapılacaktır. Sahada gerçekleştirilecek tüm görüşmelerden önce AFAD Kriz masasına bilgi verilecek ve yetkili kişilerin izin verdiği alanlarda gözlemler yapılacaktır.